

УДК 330.322.012:330.341

**РОЛЬ ДЕРЖАВИ В СФЕРІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ***

Галиця І.О., доктор економічних наук, професор
академік Української технологічної академії,
завідувач кафедри менеджменту
підприємств туристичної індустрії

Київського університету туризму, економіки і права,
науковий радник з інноваційних питань

Міжнародної асоціації господарського права,

Погуда Н.В., кандидат економічних наук,
доцент Київського університету туризму, економіки і права,

Погуда О.А., начальник сектору моніторингу
інструментальних звітів департаменту обліку газу
і моніторингу розрахунків за послуги з газопостачання
ВАТ "Київоблгаз"

Анотація. Розглянута одна з найважливіших проблем, існуючих у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності - методологія ухвалення рішень, як органами влади, так і приватним інвестором. Запропоновано використовувати принцип поліваріантності для підвищення ефективності управлінських рішень.

Ключові слова: інвестиції, інновації, проект, держава, поліваріантність, ефективність, рішення

Annotation. Considered the ability to use the principle polyalternativeness for making investment and innovation decisions, in article considered one of the

---

* Автори інформують читача про те, що пріоритет і авторські права на цю наукову роботу підтверджені рішенням Державної служби інтелектуальної власності України № 54891

main problems of existing in the area of investment - innovation activities - methodology of decision - making, as by power, so and private investor. Proposed to use principle polyalternativeness for improving effectiveness for make management decisions.

Keywords: investment, innovation, project, government, polyalternativeness, efficiency, decision

Вибір стратегічного вектора розвитку України порушив проблему відповідності параметрів економіки України параметрам світової економіки. На сучасному етапі розвитку України її економічний стан визначається такими важливими поняттями, як конкурентоспроможність, інновації, інвестиції, інтеграція у світогосподарську систему тощо. Тому на етапі економічного зростання України, регулювання інвестиційного і інноваційного процесів з боку держави набувають особливого значення.

Трансформаційні зміни в економіці України, її стабілізація та початок піднесення спонукають до подальшого дослідження питань ефективного використання інвестиційних ресурсів як основи формування інвестиційно-інноваційного типу економіки України, передумови подальшого виходу нашої держави на нові економічні рівні і забезпечення стійкого економічного зростання в майбутньому. Інвестиції та інновації відіграють одну з центральних ролей в економічному процесі, оскільки слугують своєрідним барометром стану справ в економіці. В результаті інвестування в економіку збільшуються обсяги виробництва, росте національний прибуток, розвиваються та йдуть вперед в економічній конкуренції галузі та підприємства, що в найбільшій мірі задовольняють попит на ті чи інші товари та послуги. Якщо ж інвестиційний процес ослаблений, то немає того каталізатора, який необхідний для кардинальної перебудови економіки.

В сучасних реаліях особливе значення в інноваційному розвитку на довгострокову перспективу мають науково-технічні пріоритети, підтримувані на державному рівні. Тому упродовж останніх років зростає

роль держави у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності. Кожна країна розробляє і реалізує державну інвестиційно-інноваційну політику з урахуванням конкретних економічних, політичних і соціальних умов, особливостей і потреб національної економіки, існуючих виробничих можливостей і ресурсів. Проте є цілий ряд важливих чинників, які, як правило, в недостатній мірі враховуються при державному регулюванні інвестиційно-інноваційних процесів, але в той же час істотно впливають на них.

У кожній державі існує своя стратегія довгострокового розвитку, яка може розроблятися на два і більше десятиліття. У цій стратегії, як правило, особлива увага концентрується на пріоритетних галузях науки і техніки, надається велике значення формуванню інвестиційного клімату в країні та її інноваційній сприйнятливості.

У більшості постсоціалістичних країнах є системи законодавства у сфері інвестицій, а також методологічна база для вибору інвестиційно-інноваційних пріоритетів. Проте на сьогодні не отримала достатнього розвитку методологія оцінки ефективності реалізації вказаних пріоритетних проектів.

Питанням державного регулювання інвестицій, інновацій, а також їх оцінці присвячені роботи таких учених як: Бажала Ю. [1], Бланка А. [2], Віленського П. [3], Гойко А. [4], Денисенко М. [5], Федоренко В. [6], Череп А. [7] та ін. Дослідження вказаних авторів також розглядають питання формування і розвитку інвестиційно-інноваційної моделі економіки, проблеми інвестицій та інновацій, фінансово-економічних і правових механізмів їх реалізації. Проте деякі аспекти інвестиційно-інноваційної діяльності в сучасних умовах розкриті не повністю, а тому вимагають подальших досліджень.

Одна з найважливіших як теоретичних, так і практичних проблем, що існує сьогодні як в приватній, так і державній сфері - це ухвалення

інвестиційно-інноваційних рішень без достатнього урахування їх ефективності. Ця проблема набуває особливої актуальності при реалізації державної інвестиційно-інноваційної політики, метою якої є збільшення величини ефекту та підвищення рівня ефективності.

Оскільки рівень ефективності інновацій відбиває міру досягнення мети державної інвестиційно-інноваційної політики та характеризує якість рішень, що приймаються органами державної влади в цій сфері, то методичне забезпечення обґрунтування економічної та інших видів ефективності є одним з основних інструментів реалізації державної інвестиційно-інноваційної політики.

Інвестиційна політика нерозривно пов'язана з полінаправленістю інвестиційної діяльності, що обумовлено необхідністю досягнення не лише економічної, але й соціальної, екологічної, науково-технічної і інших видів ефективності. Слід зазначити, що серед багатьох чинників, що впливають на стабільність інвестиційно-інноваційного процесу, існує дуже важливий, але практично не врахований чинник - методологія обґрунтування і ухвалення інвестиційних рішень органами державної влади, керівниками приватних підприємницьких структур.

Підвищення ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності - це назріла проблема, що набуває особливої актуальності в нинішніх реаліях.

Потреба в ухваленні рішення виникає тоді, коли є декілька можливих варіантів, з яких необхідно вибрати найбільш прийнятний. Вибір найбільш раціонального варіанту рішення здійснюється на основі системи критеріїв та з дотриманням заздалегідь встановленого порядку на базі науково обґрунтованих принципів. Для підготовки і ухвалення ефективного управлінського рішення необхідно своєчасно отримати вичерпну інформацію про внутрішні і зовнішні умови діяльності об'єкту управління. Оскільки комплекс цих умов практично ніколи не буває однаковим, зміст конкретних рішень навіть при управлінні одним і тим же об'єктом, як

правило, буває різним. Проте загальні принципи та вимоги до ухвалення рішень можуть і мають бути незмінними впродовж певного часу.

Ухвалення рішень інвестиційно-інноваційного характеру, як і будь-який інший вид управлінської діяльності, ґрунтується на використанні різних формалізованих і неформалізованих методів і критеріїв. У вітчизняній та іноземній практиці є цілий ряд методів вимірювання ефективності інвестицій та інновацій, які можуть слугувати основою для ухвалення рішень в сфері інвестиційно-інноваційної політики. Проте якогось універсального методу, прийнятного для усього спектру інвестиційно-інноваційних проектів не існує. Тому треба використовувати підхід, заснований на послідовному поєднанні методу приведених витрат і методу дисконтування чистого доходу для вирішення вказаної проблеми.

Оскільки інвестиційно-інноваційна діяльність є багатоплановою як по своїй структурі, так і за різноманітністю форм прояву, то проблема ухвалення управлінського рішення обумовлює необхідність:

- аналізу можливих варіантів реалізації інвестиційно-інноваційних рішень та їх специфіки;
- визначення ефективності інвестицій та інновацій періодом окупності;
- застосування методу дисконтування чистого доходу;
- використання кількісної оцінки витрат і вигод від прийняття кожного управлінського рішення;
- обґрунтування ефективності інвестицій (інновацій) шляхом застосування порівняльного економічного ефекту;
- ухвалення інвестиційно-інноваційного рішення.

Важливим напрямом підвищення обґрунтованості ухвалення інвестиційно-інноваційного рішення є реалізація принципу поліваріантності. Поліваріантність здійснення інвестицій (інновацій) - це можливість досягнення мети інвестування різними способами, яка

обумовлена технічними, технологічними, ресурсними обмеженнями в реалізації інвестиційних та інноваційних проектів. Таким чином, поліваріантність передбачає утворення певного "поля припустимих варіантів" здійснення інвестицій (інновацій), кожен з яких відрізнятиметься як за величиною витрат, так і ефекту, тривалістю періодів інвестування та отримання результату. Визначення поля припустимих варіантів є необхідною умовою не лише для поглибленого інвестиційно-інноваційного аналізу, але і дозволяє застосувати широкий діапазон методів, зокрема оптимізаційних моделей для знаходження найкращого варіанту відповідно до певного критерію. Цей принцип також відкриває перспективи для подальшого вдосконалення алгоритмів ухвалення інвестиційно-інноваційних рішень у рамках багатокритеріального підходу.

Практична реалізація принципу поліваріантності обумовлює необхідність розширення інформації відносно способів здійснення інвестицій (інновацій) саме на початкових етапах розробки інвестиційного проекту. Для того, щоб правильно прийняти рішення необхідно не лише мати інформацію відносно проекту і зробити відповідні розрахунки, але і враховувати той факт, що не існує універсального способу ухвалення інвестиційно-інноваційних рішень.

Тому виникає необхідність моделювання процесу ухвалення рішень з урахуванням особливостей кожного інвестиційного (інноваційного) проекту. Сама по собі модель є деяким формалізованим представленням дійсності, тому в процесі моделювання необхідно якомога більше наблизитися до реальної ситуації, в якій прийматиметься інвестиційно-інноваційне рішення. Не слід забувати, що процес ухвалення рішень не є чимось постійним і неможливо побудувати таку модель, яка б повністю вирішувала конкретне коло проблем і тим самим, повністю б відповідала реальності. Модель є прототипом існуючої ситуації, тобто намагаючись її описати, закладається основа для її практичного вирішення.

Зазвичай приймаючи рішення, припускаємо, що інформація, яка використовується для його обґрунтування є достовірною та надійною, проте для багатьох інвестиційно-інноваційних проектів це припущення у момент ухвалення рішення не вдається довести. Саме наявність інформації і правильність її використання значною мірою зумовлюють оптимальність вибраного рішення. Окрім даних, що складаються з числових статистичних величин, інформація включає інші, не піддатливі безпосередньому виміру величини, наприклад, припущення про поліваріантність здійснення інвестицій та інновацій і їх результати. Практика показує, що основні труднощі, що виникають в процесі пошуку і виборі ефективних рішень, обумовлені, передусім, недостатньо високою якістю і неповнотою наявної інформації. Тому вдале поєднання науково обґрунтованої методики ухвалення інвестиційно-інноваційних рішень з достовірно отриманими даними служать основою для вибору і здійснення кращих проектів.

Підводячи підсумки можна зробити висновок, для того, щоб проблема управління ефективністю інвестицій і інновацій вирішувалась найбільш раціонально, необхідно створити цілісну систему управління цим процесом на рівні держави, ядром якої повинні стати методи обґрунтування ефективності та ухвалення інвестиційно-інноваційних рішень на основі використання принципу поліваріантності.

Список використаних джерел :

1. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент / Навчальний посібник, 2-е видавництво, перероб. і доп. – Эльга, Ніка-центр, 2001. - 522 с.
2. Бажал Ю. М. Фінансове забезпечення інновацій // Фінанси України. №4, 2004, - С. 142-144.
3. Віленський П. Л. Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Теорія і практика. Навчальний посібник / П. Л. Віленський, В. Н. Ліфшиц, С. А. Смоляк. - М.: Справа, 2008. - 1104 с.
4. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації / А.Ф. Гойко. - Київ.: Віра -Р, 1999.- 320 с.
5. Денисенко М.П. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів інноваційних компаній / М.П. Денисенко, А.П. Гречан // Проблеми науки. - 2005. - №10. - С. 18-21.
6. Федоренко В. Г. Основи інвестиційно - інноваційної діяльності: навч. посіб. для студентів вузів / За наук. ред. В. Г. Федоренко. - К.: Алерта, 2004. - 431 с.
7. Череп А. В. Інвестознавство: Підручник. - К.: Кондор, 2006. - 398 с.